

Természettudomány

5. évfolyam

Tematikai egység	Óraszám
A növények testfelépítése	8
Az állatok testfelépítése	8
Anyagok és tulajdonságaik	9
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	4
Tájékozódás az időben	4
Tájékozódás a térben	6
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	5
Az emberi szervezet működése, a testi-lelki egészség	8
Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek	2
Ismétlés, ellenőrzés	16
Év eleji és év végi ismétlés	4
Összesen:	74

A természettudomány tantárgy alapvető szerepet játszik a tudományos és technológiai műveltség kialakításában. Az alsó tagozatos környezetismeret és a 7. osztálytól oktatott természettudományos tárgyak (biológia, fizika, földrajz, kémia) között átmenetet képez. A természettudomány tárgy négy tantárgy (biológia, fizika, földrajz és kémia) anyagát tartalmazza. Szervesen kell, hogy kötődjön a hétköznapi élethez, és erősen gyakorlatorientált.

A gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet, a természet felé. Ezt kihasználva kell biztosítani számukra azoknak a készségeknek és képességeknek a fejlesztését, amelyek alkalmassá teszik majd őket a felsőbb évfolyamokon a magasabb szintű természettudományok világában történő eligazodásra. Fontos azoknak a képességeknek, készségeknek, szokásoknak a fejlesztése, amelyeket a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

A természettudomány rávilágít az energiatakarékosság, környezetvédelem fontosságára, hangsúlyozva az emberi felelősséget az egészség és a természeti környezet védelmében.

A tanulók tudását minden órán szóbeli és írásbeli úton értékeljük. Az órából 10 percet szánunk erre. Feleltetés mellett kis előadások és projekt-feladatok is tervben vannak, melyek előre meghatározott témát dolgoznak fel. A témakör egység feldolgozása végén írásbeli témazárót írnak a tanulók. Egy iskolaévben 4 témazáró van.

Az általános iskolában a témazárók értékelése a következő követelményeknek megfelelően történik:

0 - 20 %	elégtelen
21 - 40 %	elégséges
41 - 60 %	közepes
61 - 80 %	jó
81 - 100 %	jeles

Év eleji ismétlés		2 óra
--------------------------	--	--------------

Témakör	A növények testfelépítése	Óraszám: 10
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - felismeri és megnevezi a növények életfeltételeit, életjelenségeit; - összehasonlít ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján; - felismeri és megnevezi a növények részeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit; - összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növények részeit megadott szempontok alapján; - ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket különböző szempontok szerint csoportosít; - azonosítja a lágyszárú és a fás szárú növények testfelépítése közötti különbségeket. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - A növények életfeltételeinek igazolása - Ismert növények összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján - Növényi részek (gyökér, szár, levél, virágzat, termés) és funkcióik megnevezése - Lágyszárúak és fás szárúak testfelépítése - Növények élelciklusainak vizsgálata jellegzetes zöldségeink, gyümölcsféléink példáján - Biológiai védekezés formái a kertekben 	
Javasolt tevékenységek		
<ul style="list-style-type: none"> - Egyényári növények egyedfejlődésének megfigyelése - Növények életfeltételeinek vizsgálata - Növényi szervek (gyökér, szár, levél, virág, termés) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban vagy írásban - Terepi körülmények között növények meghatározása növényhatározó, esetleg online alkalmazás segítségével - Kiselőadás tartása a híres magyar zöldség- és gyümölcsfajtákról - Kerti kártevő rovarok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése - Madárodú, madáretető, madárkalács készítése - Kerti kalendárium kerti vetésforgó összeállítása 		
Fogalmak	életfeltétel, életjelenség, lágyszárú, fás szárú, zöldség, gyümölcs, kultúrnövény	

Témakör	Az állatok testfelépítése	Óraszám: 10
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - felismeri és megnevezi az állatok életfeltételeit és életjelenségeit; - összehasonlít ismert hazai házi vagy vadon élő állatokat adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján; - felismeri és megnevezi az állatok testrészeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit - az állatokat különböző szempontok szerint csoportosítja; - azonosítja a gerinctelen és a gerinces állatok testfelépítése közötti különbségeket; - mikroszkóp segítségével megfigyel egysejtű élőlényeket. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - Az állatok életfeltételeinek igazolása - Ismert hazai házi vagy vadon élő állatok összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján - Állati testrészek és funkcióik megnevezése - Gerinctelenek és gerincesek testfelépítése - Egysejtű élőlények vizsgálata - Házi és ház körüli vagy vadon élő állatok testfelépítése és mozgásuk kapcsolatának vizsgálata - Házi, ház körüli vagy vadon élő gerincesek és gerinctelen állatok életciklusának vizsgálata 	
Javasolt tevékenységek		
<ul style="list-style-type: none"> - Állati szervek (pl. csigaház, rovarláb, rovarszárny, madártoll, szőr, köröm stb.) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban - Terepi körülmények között állatok meghatározása állathatározó, esetleg online alkalmazás segítségével - Állati eredetű anyagok vizsgálata, pl. fehérje, zsírszerű anyagok, szaru, csont - Kiselőadás tartása háziállat választásáról, gondozásáról, neveléséről - Látogatás magyar állatfajtákat bemutató majorban, állatparkban 		
Fogalmak	gerinctelen, gerinces, egysejtű, ragadozó, mindenevő, növényevő, háziállat, vadon élő állat	

Témakör	Anyagok és tulajdonságaik	Óraszám: 11
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat; - felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat; - önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására; - önállóan végez egyszerű kísérleteket. - korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a víz különböző tulajdonságait, különböző szempontok alapján rendszerezi a vizek fajtáit; - megfigyeli a különböző halmazállapot-változásokhoz (olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás) kapcsolódó folyamatokat, példákat gyűjt hozzájuk a természetben, a háztartásban és az iparban; - bizonyítja és hétköznapi példákkal alátámasztja a víz fagyásakor történő térfogat-növekedést; - kísérletek során megfigyeli a különböző halmazállapotú anyagok vízben való oldódásának folyamatát; - felismeri az olvadás és az oldódás közötti különbséget kísérleti tapasztalatok alapján; - elsajátítja a tűzveszélyes anyagokkal való bánásmódot, tűz esetén ismeri a szükséges teendőket; - megfigyeli a talaj élő és élettelen alkotóelemeit, tulajdonságait, összehasonlít különböző típusú talajféleségeket, valamint következtetések révén felismeri a talajnak mint rendszernek a komplexitását; - korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a levegő egyes tulajdonságait; - vizsgálat révén azonosítja a tipikus lágyszárú és faszárú növények részeit; - megkülönbözteti a hely- és helyzetváltoztatást, és példákat keres ezekre megadott szempontok alapján. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - A közvetlen környezet anyagai - Az élő és élettelen anyag minőségi tulajdonságai - Természetes és mesterséges anyagok tulajdonságai - Természetes és mesterséges anyagok felhasználhatósága 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Természetes és mesterséges anyagok környezetre gyakorolt hatásai - A közvetlen környezet anyagainak csoportosítási lehetőségei - Az anyagok különböző halmazállapotai - Halmazállapot-változások - A halmazállapot-változás összefüggése a hőmérséklettel - A víz fagyásakor történő térfogat-növekedés - Halmazállapot-változások a természetben, a háztartásban és az iparban - Az oldódás - Az olvadás és oldódás közti különbség - Tűzveszélyes anyagok - A talaj tulajdonságai, szerepe az élővilág és az ember életében - A talaj szerkezete, fő alkotóelemei - A talaj szennyeződése, pusztulása és védelme - A víz tulajdonságai, megjelenési formái, szerepe az élővilág és az ember életében - A levegő tulajdonságai, összetétele, szerepe az élővilág és az ember életében - Hely- és helyzetváltoztatás
--	---

Javaslat tevékenységek

	<ul style="list-style-type: none"> - Vizsgálatok elvégzése a víz különböző halmazállapotú formáival, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban - Különböző halmazállapotú anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban - Poszter vagy kiselőadás készítése a természetben és/vagy a háztartásban könnyen megfigyelhető halmazállapot-változásokról - Egyszerű kísérletek elvégzése vízzel és különböző oldandó anyagokkal az oldódás és az oldhatatlanság megfigyelésére - Egyszerű kísérletek elvégzése a talaj tulajdonságainak (szín, szerkezet, mésztartalom, szervesanyag-tartalom) meghatározására, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése - Vizsgálódás a talajréteg felszínének lepusztulásával kapcsolatban - A levegő jelenlétének kimutatása egyszerű kísérletekkel - Tipikus lágyszárú és fás szárú növényi részek vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
--	---

Fogalmak	anyag, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, oldódás, éghető, éghetetlen, talaj, humusz, talajnedvesség, légnyomás, hőmérséklet, mozgás, helyzetváltoztatás, helyzetváltoztatás
-----------------	---

Témakör	Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	Óraszám: 6
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat; - felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat; - önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására; - önállóan végez egyszerű kísérleteket. - önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására; - észleli, méri az időjárási elemeket, a mért adatokat rögzíti, ábrázolja; - Magyarországra vonatkozó adatok alapján kiszámítja a napi középhőmérsékletet, a napi és évi közepes hőingást; - leolvassa és értékeli a Magyarországra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek adatait. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - Az élő és élettelen anyag mérhető jellemzői - Mérési eljárások, mérőeszközök használata - Az időjárási elemek mérése, a mért adatok rögzítése, ábrázolása - A napi középhőmérséklet számítása - A napi és az évi hőingás számítása - Hazánkra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek leolvasása és értékelése 	
Javasolt tevékenységek		
<ul style="list-style-type: none"> - Az iskola vagy a közeli park területén becslések elvégzése a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására - Természeti rekordok, levek mérhető tulajdonságainak gyűjtése - Az iskola vagy a közeli park területén mérések elvégzése releváns mérőeszközökkel a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására - Valós adatsorok alapján középhőmérséklet és hőingás számítása 		
Fogalmak	becslés, időjárás, éghajlat, középhőmérséklet, hőmérséklet-változás, éghajlati diagram, éghajlati térkép, hőmérséklet, csapadék	

Témakör	Tájékozódás az időben	Óraszám: 6
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> – felismeri az idő múlásával bekövetkező változásokat és ezek összefüggéseit az élő és élettelen környezet elemein; – tudja értelmezni az időt különböző dimenziójú skálákon. – tervet készít saját időbeosztására vonatkozóan; – megfigyeli a természet ciklikus változásait; – megérti a Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás közötti összefüggéseket; – modellezi a Nap és a Föld helyzetét a különböző napszakokban és évszakokban. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Idő és időtartam mérése különböző dimenziójú skálákon – Az idő mértékegységei – Napirend, hetirend tervezése – A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggései – A napszakok váltakozása – Az évszakok váltakozása 	
Javasolt tevékenységek		
<ul style="list-style-type: none"> – Napirend és hetirend készítése – A Föld és a Hold mozgásainak modellezése – A földi időszámítással kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása (helyi idő, zónaidő) – Időszalag készítése a földtörténetre, az emberi történelemre, egy ember életére – Poszter készítése az évszakok jellemzőiről hazánkban és Föld más tájain. 		
Fogalmak	idő, napszak, évszak, a Föld forgása, a Föld keringése, tengelyferdeség	

Témakör	Tájékozódás a térben (Alapvető térképészeti ismeretek)	Óraszám: 8
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> – meghatározza az irányt a valós térben; – érti a térkép és a valóság közötti viszonyt; – tájékozódik a térképen és a földgömbön. – mágneses kölcsönhatásként értelmezi az iránytű működését; – felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen; – megérti a méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggéseket; – fő- és mellékégtájak segítségével meghatározza különböző földrajzi objektumok egymáshoz viszonyított helyzetét; 	

	<ul style="list-style-type: none"> - felismeri és használja a térképi jelrendszert és a térképajtákat (domborzati térkép, közigazgatási térkép, autós térkép, turistatérkép).
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - Térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben és térképen - Irány meghatározása térképen - A valóság és a térképi ábrázolás összefüggései - A térábrázolás különböző formái - Felszínformák ábrázolása - A térkép jelrendszere - A méretarány és az ábrázolás részletessége közti összefüggés - Térképek ábrázolási és tartalmi különbségei - A térképek fajtái
Javasolt tevékenységek	
<ul style="list-style-type: none"> - Terepi vagy iskolai környezetben végzett gyakorlatok megoldása iránytűvel - Iránytű készítése - Tájékozódási gyakorlatok iránytű nélkül a természetben - Magyarország nagytájainak bemutatása - Távolságmérési feladatok elvégzése különböző méretarányú térképeken - Különböző objektumok egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása a térképen az égtájak megjelölésével - Kirándulás, túraútvonal tervezése 	
Fogalmak	fő- és mellékvilágtáj, térkép, térképi jelrendszer, méretarány, vonalas aránymérték, domborzati térkép, közigazgatási térkép, turistatérkép, autós térkép

Témakör	Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	Óraszám: 7
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését; - ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét; - tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban. - megnevezi az éghajlat fő elemeit; - jellemzi és összehasonlítja az egyes éghajlati övezeteket (forró, mérsékelt, hideg); - értelmezi az évszakok változását; - értelmezi az időjárás-jelentést; piktogramok alapján megfogalmazza a várható időjárást 	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - Az éghajlat elemei - A forró, a mérsékelt és a hideg éghajlati övezet jellemzése - Időjárás-jelentés - Várható időjárás - Időjárási piktogramok
Javasolt tevékenységek	
<ul style="list-style-type: none"> - Kiselőadás, poszter készítése az egyes éghajlati övek jellegzetességeiről - Időjárás-jelentés készítése piktogramokkal - Számítási feladatok elvégzése valós időjárási, éghajlati adatokkal - Időjárási mérőállomás készítése az iskola udvarán vagy a tanterem ablakában - Időjárás-megfigyelési projekt: mérési feladatok (hőmérséklet, napsütés, szélereősség jellemzése, csapadékmennyiség, csapadékfajta), összevetés az előrejelzéssel, állatok viselkedésének megfigyelése időjárás-változást megelőzően, tapasztalatok rögzítése írásban, grafikonok, rajzok segítségével 	
Fogalmak	időjárás, éghajlat, éghajlati övezet, időjárás-jelentés

Témakör	Az emberi szervezet működése, a testi-lelki egészség	Óraszám: 10
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - érti, hogy a szervezet rendszerként működik; - tisztában van a testi és lelki egészség védelmének fontosságával; - tisztában van az egészséges környezet és az egészségmegőrzés közti összefüggéssel. - felismeri és megnevezi az emberi test fő részeit, szerveit; - látja az összefüggéseket az egyes szervek működése között; - érti a kamaszkori testi és lelki változások folyamatát, élettani hátterét; - tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, azokat igyekszik betartani. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - Az emberi test fő részeinek és szerveinek felismerése - Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzői - A kamaszkori éérés, testi és lelki változások - Adatok elemzése különböző korcsoportú emberek egészségi állapotáról - A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggései - Táplálékpiramis 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Elhízás és kóros soványság - Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök - A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat
Javasolt tevékenységek	
<ul style="list-style-type: none"> - Az emberi egészséghez kötődő adatok (testsúly, testmagasság, vércukorszint, koleszterinszint) elemzése - Emberi egészséggel kapcsolatos szövegek elemzése - Mozgásos feladatok, játékok megvalósítása - Kiselőadás készítése a kiskamaszkori bőrápolással kapcsolatban - Tartásjavító gyakorlatsor összeállítása, bemutatása - Fogorvos/dentálhigiénikus közreműködésével szájápolási preventív foglalkozás tartása - Egészséges étkezési napirend összeállítása - A látás és hallás védelméről szóló szövegek feldolgozása - Az elsősegélynyújtás alapvető lépéseinek megismerése gyakorlati foglalkozás/kisfilm segítségével - A dohányzás káros hatásait bemutató modell készítése 	
Fogalmak	szerv, érzékszerv, szervrendszer, szervezet, túlsúly, alultápláltság, táplálékpiramis, egészség, betegség, járvány, egészséges életmód, szennedélybetegség, serdülés

Témakör	Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékén megismerése során, terepi munkában)	Óraszám: 2
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - meghatározza az irányt a valós térben; - érti a térkép és a valóság közötti viszonyt; - tájékozódik a térképen és a földgömbön. - a valóságban megismert területről egyszerű, jelrendszerrel ellátott útvonaltervet, térképet készít; - tájékozódik a terepen térképészeti vázlat, iránytű és GPS segítségével; - meghatározott szempontok alapján útvonalat tervez a térképen; - használni tud néhány egyszerű térinformatikai alkalmazást. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - Térképészeti vázlat készítése ismert területről - Terepi tájékozódás - Útvonalterv készítése - Tájékozódás térinformatikai alkalmazásokkal 	
Javasolt tevékenységek		
<ul style="list-style-type: none"> - Valós területről (iskola vagy lakóhely környezete) térképészeti vázlat készítése 		

– Terepi tájékozódási feladat, vetélkedő megoldása térkép, iránytű és/vagy GPS segítségével	
---	--

Fogalmak	térképvázlat, alaprajz, iránytű, GPS
-----------------	--------------------------------------

Év végi ismétlés		2
-------------------------	--	----------

6. évfolyam

Tematikai egység	Óraszám
A Föld belső és külső felépítése	8
Az energia	4
Környezetünk vizsgálata	4
A térképtől a modern navigációs technikákig	5
Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek	3
Hazai tájakon	7
Az erdők élete	9
A rétek és mezők élővilága	7
A vizek, vízpartok élővilága	8
Ismétlés, ellenőrzés	16
Év eleji és év végi ismétlés	3
Összesen:	74

A természettudomány tantárgy alapvető szerepet játszik a tudományos és technológiai műveltség kialakításában. Az alsó tagozatos környezetismeret és a 7. osztálytól oktatott természettudományos tárgyak (biológia, fizika, földrajz, kémia) között átmenetet képez. A természettudomány tárgy négy tantárgy (biológia, fizika, földrajz és kémia) anyagát tartalmazza. Szervesen kell, hogy kötődjön a hétköznapi élethez, és erősen gyakorlatorientált.

A gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet, a természet felé. Ezt kihasználva kell biztosítani számukra azoknak a készségeknek és képességeknek a fejlesztését, amelyek alkalmassá teszik majd őket a felsőbb évfolyamokon a magasabb szintű természettudományok világában történő eligazodásra. Fontos azoknak a képességeknek, készségeknek, szokásoknak a fejlesztése, amelyeket a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

A természettudomány rávilágít az energiatakarékosság, környezetvédelem fontosságára, hangsúlyozva az emberi felelősséget az egészség és a természeti környezet védelmében.

A tanulók tudását minden órán szóbeli és írásbeli úton értékeljük. Az órából 10 percet szánunk erre. Feleltetés mellett kis előadások és projekt-feladatok is tervben vannak, melyek előre meghatározott témát dolgoznak fel. A témakör egység feldolgozása végén írásbeli témazárót írnak a tanulók. Egy iskolaévben 4 témazáró van.

Az általános iskolában a témazárók értékelése a következő követelményeknek megfelelően történik:

0 - 20 %	elégtelen
21 - 40 %	elégséges
41 - 60 %	közepes
61 - 80 %	jó
81 - 100 %	jeles

Év eleji ismétlés	1 óra
--------------------------	--------------

Témakör	A Föld belső és külső felépítése	Óraszám: 8 + 2
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését; - ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét; - tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban. - megállapítja, összehasonlítja és csoportosítja néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságait; - példákat hoz a kőzetek tulajdonságai és a felhasználásuk közötti összefüggésekre; - tisztában van azzal, hogy a talajpusztulás világméretű probléma; - ismer olyan módszereket, melyek a talajpusztulás ellen hatnak (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés); - felismeri és összehasonlítja a gyűrődés, a vetődés, a földrengés és a vulkáni tevékenység hatásait; - magyarázza a felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közti összefüggéseket; - magyarázza az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggéseket. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - A gyűrődés és a vetődés folyamata - A gyűrt és a röghegységek alapvető formakincse - Néhány jellegzetes hazai kőzet - Talajképződés folyamata - Talajpusztulás problémája - Talajpusztulás ellen ható módszerek (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés) - Belső és külső erők hatásai - A vízhozam, a munkavégző-képesség és a felszínformálás összefüggései - Az éghajlat és a vízjárás közti összefüggés 	
Javasolt tevékenységek		
<ul style="list-style-type: none"> - Jellegzetes gyűrt és vetődéses formák terepi megfigyelése a lakóhelyhez közeli hegységben 		

<ul style="list-style-type: none"> - Néhány jellegzetes hazai kőzet vizsgálata (nagyítóval, HCl-cseppentéssel, karcpróbával stb.) - Talajvizsgálatok (szín meghatározása, gyúrópróba, mésztartalom, szervesanyag-tartalom) - A talajpusztulással mint globális problémával kapcsolatos kiselőadás és/vagy poszter készítése - A gyűrődés folyamatának modellezése textíliák, gyurma... felhasználásával - „Minicseppkövek” készítése szódabikarbóna- vagy mosószódaoldat segítségével - „Minivulkán” készítése - A magma áramlásának megfigyelése megfestett hideg és meleg vizet tartalmazó edények segítségével - A külső erők felszínformáló folyamatainak modellezése kísérletekkel (jég, víz, szél) - Túrázó „minilexikon” összeállítása - „Zsebkomposzt” készítése - Ökológiai kertművelés gyakorlása iskolakertben - Vízhozammal kapcsolatos vizsgálatok elvégzése egy, az iskolához közeli természetes vízfolyáson vagy iskolai homokasztalon 	
Fogalmak	gyűrődés, vetődés, földrengés, vulkáni tevékenység, kőzet, talaj, talajpusztulás, tápanyag, komposztálás, ökológiai kertművelés, lepusztulás, vízjárás, vízhozam, munkavégző-képesség

Témakör	Az energia	Óraszám: 4 + 2
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését; - ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét; - tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban. - csoportosítja az energiahordozókat különböző szempontok alapján; - példákat hoz a megújuló és a nem megújuló energiaforrások felhasználására; - megismeri az energiatermelés hatását a természetes és a mesterséges környezetre. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - Energiahordozók csoportosítása - Megújuló és nem megújuló energiaforrások összehasonlítása - A bányászat környezeti hatásai - Légszennyező anyagok és hatásaik 	
Javasolt tevékenységek		
<ul style="list-style-type: none"> - Az energiatermelés környezeti hatásaihoz kötődő szövegrészek elemzése 		

<ul style="list-style-type: none"> – Esettanulmányok gyűjtése a fosszilis és a megújuló energiaforrások környezeti hatásaira – Egy egykori bányaterület felkeresése (pl. Gánti Geológiai Tanösvény) – Megújuló energiákat bemutató szélkerékmodellek készítése 	
Fogalmak	megújuló energiaforrás, nem megújuló energiaforrás, bánya, bányászat, szénfészeségek, kőolaj, földgáz, napenergia, vízenergia, szélenergia, szmog, savas eső, üvegházhatás, globális éghajlatváltozás

Témakör	Környezetünk vizsgálata	Óraszám: 4 + 2
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat; – felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat; – önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására; – önállóan végez egyszerű kísérleteket. – megfigyeli a mágneses kölcsönhatásokat, kísérlettel igazolja a vonzás és a taszítás jelenségét, példákat ismer a mágnesesség gyakorlati életben való felhasználására; – megfigyeli a testek elektromos állapotát és a köztük lévő kölcsönhatásokat, ismeri ennek gyakorlati életben való megjelenését; – megfigyeléseken és kísérleten keresztül megismeri az energiatermelésben szerepet játszó anyagokat és az energiatermelés folyamatát; – kísérletekkel igazolja a növények életfeltételeit; – kísérleti úton megfigyeli az időjárás alapvető folyamatait, magyarázza ezek okait és következményeit. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – A mágneses tulajdonságok megfigyelése – Testek elektromos állapotának létrehozása – Elektromos állapotban lévő testek kölcsönhatásai – A villám keletkezése – Energiahordozók fajtái – Energiatakarékosság – A növények életfeltételei 	

	– A csapadékképződés folyamata
Javaslat tevékenységek	
	<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű kísérletek elvégzése a mágnesesség jelenségének megtapasztalására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban – Poszter és/vagy kiselőadás készítése a mágnesesség hétköznapi hasznosításáról – Az elektromosság egyszerű kísérletekkel történő bizonyítása – Egyszerű eszközök (pl. szélkerék, vízimalom) építése a megújuló energiahordozók megértéséhez – Tanári kísérlet elvégzése a széntüzelés által bekövetkező légszennyezés élőlényekre és épített környezetre gyakorolt hatásáról, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban – Egyszerű kísérletek elvégzése a növények életfeltételeinek kimutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban – Egyszerű kísérletek elvégzése az alapvető időjárási folyamatok bemutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
Fogalmak	mágnes, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiatakarékosság

Témakör	A térképtől a modern navigációs technikákig	Óraszám: 5 + 2
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> – meghatározza az irányt a valós térben; – érti a térkép és a valóság közötti viszonyt; – tájékozódik a térképen és a földgömbön – felismeri a földrészeket és az óceánokat a különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken; – felismeri a nevezetes szélességi köröket a térképen; 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódás a földgömbön – Földrészek, óceánok – Nevezetes szélességi körök – Tényleges és viszonylagos földrajzi helyzet 	
Javasolt tevékenységek		
	<ul style="list-style-type: none"> – Kontinensek ábrázolása: gömbfelületen, síkban, kontinens puzzle készítése – Földrajzi legek gyűjtése: kontinensek, magasságok, mélységek, folyók, tavak... – Települések és egyéb térképi objektumok helymeghatározása a fokhálózat segítségével – Kiselőadás, poszter készítése a nagy földrajzi felfedezésekről 	
Fogalmak	földgömb, Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, északi sarkkör, déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, tényleges földrajzi helyzet, viszonylagos földrajzi helyzet, főfolyó, mellékfolyó, torkolat	

Témakör	Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek	Óraszám: 3
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> – a valóságban megismert területről egyszerű, jelrendszerrel ellátott útvonaltervet, térképet készít; – tájékozódik a terepen térképészeti vázlat, iránytű és GPS segítségével; – meghatározott szempontok alapján útvonalat tervez a térképen; – használni tud néhány egyszerű térinformatikai alkalmazást. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Terepi tájékozódás – Útvonalterv készítése – Tájékozódás térinformatikai alkalmazásokkal 	
Javasolt tevékenységek		
<ul style="list-style-type: none"> – Terepi tájékozódási feladat, vetélkedő megoldása térkép, iránytű és/vagy GPS segítségével – Útvonalterv készítése különböző távolságokra és közlekedési eszközökre térképi és/vagy térinformatikai alkalmazásokkal 		
Fogalmak	földrajzi fókusz, térinformatika, műhold, távérzékelés, műholdfelvétel	

Témakör	Hazai tájakon	Óraszám: 7 + 2
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> – megfogalmazza Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvését; – ismeri a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat térképi ábrázolását; – felismeri és megnevezi a legjelentősebb hazai álló- és folyóvizeket; – bejelöli a térképen Budapestet és a saját lakóhelyéhez közeli fontosabb nagyvárosokat és a szomszédos országokat. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén – Főfolyó, mellékfolyó, torkolat – Legfontosabb hazai álló- és folyóvizek – Budapest, a tanuló lakóhelye és a szomszédos országok bejelölése a térképen 	
Javasolt tevékenységek		
<ul style="list-style-type: none"> – Tájegységekhez köthető kiselőadások tartása – Vaktérképes gyakorló feladatok 		

<ul style="list-style-type: none"> – Poszter készítése a tájegységről – A főváros legfontosabb nevezetességeinek bemutatása. – A budai és a pesti oldal természetföldrajzi összehasonlítása 	
Fogalmak	<p>nagytáj, határfolyó, medencehelyzet, átmenő forgalom, Alföld, Kisalföld, Alpokalja, Dunántúli-középhegység, Dunántúli-dombvidék, Északi-középhegység, Alpokalja, Soproni-hegység, Kőszegi-hegység, Rába, Sopron, Kőszeg, Őrség, szer, aprófalú, Dunántúli-dombvidék, Somogyi-dombság, Zalai-dombság, Tolnai-dombság, Baranyai-dombság, Balaton, Mecsek, Villányi-hegység, Pécs, Bakony, Vértes, Velencei-hegység, Dunazug-hegység, Dunakanyar, Velencei-tó, Balaton-felvidék, Székesfehérvár, Veszprém, Esztergom, Visegrádi-hegység, Börzsöny, Cserhát, Mátra, Bükk, Aggteleki-hegység, Aggteleki-cseppkőbarlang, Zempléni-hegység, Bükk-fennsík, Borsodi-medence, Eger, Miskolc, mezőségi talaj, homoktalaj, hordalékkúp, aszály, Mezőföld, Duna–Tisza köze, Tiszántúl, Kiskunság, Nagykunság, Hajdúság, Nyírség, Körös–Maros köze, Tisza-tó, Dráva, Debrecen, Szeged, Kecskemét, Duna, Rába, Fertő, Győr, Pest, Buda, Pesti-síkság, Budai-hegység</p>

Témakör	Az erdők élete	Óraszám: 9 + 1
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> – komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat; – tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal; – tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat. – megfigyeli hazánk erdei élőlénytársulásainak főbb jellemzőit; – életközösségként értelmezi az erdőt; – felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit az erdők életközössége esetén; – példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le az erdei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan; – táplálékláncokat és azokból táplálékhalózatot állít össze a megismert erdei növény- és állatfajokból; – példákon keresztül bemutatja az erdőgazdálkodási tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait; – tisztában van az erdő természetvédelmi értékével, fontosnak tartja annak védelmét. 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> – Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában 	

	<ul style="list-style-type: none"> - A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés - Tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása - Az erdő növényeinek különböző szempontú csoportosítása - Erdei táplálkozási láncok és hálózatok - A környezetszennyezés és élőhelypusztulás következményei - Erdei életközösség megfigyelése terepen
Javasolt tevékenységek	
	<ul style="list-style-type: none"> - Egy lakóhelyhez közeli, erdei társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása - Erdei társulásokhoz, azok környezeti problémáikhoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése - Hazai erdőink jellegzetes fafajainak vizsgálata: habitus, kéreg, levél, virág, termés - Növényfelismerési gyakorlat erdeink lágyszárú növényeiből, cserjéiből - Bemutató készítése erdeink termőtestes gombáiról - Erdeinkben élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése - Bemutató készítése erdeink madarairól: megjelenésük, hangjuk, életmódjuk
Fogalmak	erdő, zárvatermő, nyitvatermő, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, élőhelypusztulás, erdőgazdálkodás

Témakör	A rétek és mezők élővilága	Óraszám: 7 + 2
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat; - tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal; - tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat - megfigyeli hazánk fátlan élőlénytársulásainak főbb jellemzőit; - megadott szempontok alapján összehasonlítja a rétek és a szántóföldek életközösségeit; - életközösségként értelmezi a mezőt; - felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a rétek életközössége esetén; - példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a mezei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan; 	

	<ul style="list-style-type: none"> - tápláléklánccokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert mezei növény- és állatfajokból; - példakon keresztül mutatja be a mezőgazdasági tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait; - tisztában van a fátlan társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.
Fejlesztési feladatok és ismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása a mezők kialakulásában - A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés bemutatása a rétek esetén - A mező növényeinek különböző szempontú csoportosítása - Mezei táplálkozási láncok és hálózatok - A természeti és a kultúrtáj - A mezőgazdasági tevékenység életközösségre gyakorolt hatása - Mezei és szántóföldi életközösség megfigyelése terepen
Javasolt tevékenységek	
<ul style="list-style-type: none"> - Egy lakóhelyhez közeli, fátlan társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása - Fátlan társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, posztterek készítése - Növényfelismerési gyakorlat mezők lágyszárú növényeiből, cserjéiből - A mező legismertebb gyógynövényeinek és felhasználási lehetőségeinek megismerése - Fűfélék testfelépítésének vizsgálata, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával - Gabonamagvak anyagainak kimutatása, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával - A mezőn élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése - Bemutató készítése, kisfilmek megtekintése a mező madarairól, emlősállatairól 	
Fogalmak	síkság, alföld, rét, legelő, mezőgazdaság, kultúrtáj, növénytermesztés, állattenyésztés, szántóföld, fűfélék, rágcsáló, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat

Témakör	A vizek, vízpartok élővilága	Óraszám: 8 + 2
Tanulási eredmények	<ul style="list-style-type: none"> - komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat; - tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal; 	

	<ul style="list-style-type: none"> - tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat. - megfigyeli hazánk vízi és vízparti élőlénytársulásainak főbb jellemzőit; - életközösségként értelmezi a vizes élőhelyeket; - összehasonlítja a vízi és szárazföldi élőhelyek környezeti tényezőit; - felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a vízi és vízparti életközösségek esetén; - példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a vízi élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan; - táplálékláncokat és ezekből táplálékhalózatot állít össze a megismert vízi és vízparti növény- és állatfajokból; - példákon keresztül bemutatja a vízhasznosítás és a vízszennyezés életközösségre gyakorolt hatásait; - tisztában van a vízi társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.
<p>Fejlesztési feladatok és ismeretek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A vízi és a szárazföldi élőhely környezeti tényezői - A vízi növények környezeti igényei és térbeli elhelyezkedésük közti összefüggés - A vízi növények és állatok szerveinek alkalmazkodása a vízi és vízparti környezethez - Vízi táplálékláncok és -hálózatok - A vízparti növények környezetvédelmi és gazdasági jelentősége - A vízszennyezés hatása a vízi életközösségekre - Egy vizes élőhely életközösségének megfigyelése terepen
<p>Javasolt tevékenységek</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Egy lakóhelyhez közeli, vízi társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása - Vízi társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése - Egy szennyvíztisztító telep felkeresése - Papucsállatka-tenyésztés készítése, planktonikus élőlények testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése - Moszatok, lágy szárú vízi és vízparti növények testfelépítésének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése 	

<ul style="list-style-type: none"> - Vízparti fák összehasonlító vizsgálata: sűrűségük, keménységük, virágzatuk, levelük, kérgük, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése - Vízi és vízparti állatok testalakjának megfigyelése, kültakarójuk vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése - Vízi puhatestűek és halak légzésvizsgálata, valamint az úszóhólyag működésének modellezése, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése - Vízi és vízparti gerinces állatokról szóló kisfilmek megtekintése 	
Fogalmak	<p>hínárnövényzet, ligeterdő, légzőgyökérzet, kopoltyú, úszóláb, gázlóláb, lemezes csőr, költöző madár, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhalózat, vízgazdálkodás, vízszennyezés, folyószabályozás, ártér, mocsárlecsapolás</p>

Év végi ismétlés		2
-------------------------	--	----------